

6. 8. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Možné způsoby vypořádání zaniklého společného jmění manželů soudem

Se zánikem manželství je zásadně spojen též zánik společného jmění manželů, což vyvolává potřebu provést jeho vypořádání. Občanský zákoník v první řadě umožňuje realizovat vypořádání dohodou bývalých manželů či soudním rozhodnutím vydaným na návrh alespoň jednoho z bývalých manželů. Pokud se žádný z těchto mechanismů neuplatní, obsahuje občanský zákoník úpravu, která má zabránit tomu, aby se majetek spadající dříve do společného jmění manželů nacházel dlouhodobě v jakémsi právním vakuu.

Jedná se o tzv. fikci vypořádání, kdy je jednoznačně stanoveno, jaký osud postihuje po marném uplynutí určené doby jednotlivé majetkové složky. V případě vypořádání zaniklého společného jmění manželů soudním rozhodnutím je „manévrovací prostor“ soudu co do možných způsobů naložení se společným majetkem bývalých manželů dlouhodobě vymezován judikaturou.

Variabilita jednotlivých mechanismů vypořádání

Z výše uvedeného vyplývá, že existují **tři základní mechanismy pro vypořádání zaniklého společného jmění manželů**, a to dohoda, soudní vypořádání či fikce vypořádání. **Z hlediska variability je logicky nejvhodnější vypořádání dohodou**, které v rámci zachování principů autonomie vůle a smluvní volnosti nabízí bývalým manželům velice široký prostor pro uspořádání jejich vzájemných majetkových vztahů. Zásadnější omezení této varianty vypořádání je možné spatřovat toliko v ustanovení § 150 odst. 2 OZ, podle něhož nesmí být dohodou manželů dotčena práva věřitelů. V této souvislosti je pak třeba pamatovat na skutečnost, že vypořádání manželů se právě s ohledem na princip ochrany věřitelů vztahuje **na vnitřní vztahy mezi manžely** a nemá účinky navenek – vůči věřitelům. Tuto zásadu zdůraznil Nejvyšší soud ČR například ve svém rozhodnutí ve věci spis. zn. 33 Cdo 909/2008 ze dne 31. srpna 2009, podle něhož musí i po účinnosti dohody o vypořádání společného jmění, v níž se jeden z manželů zavázal společný dluh splnit sám, zůstat věřiteli zachováno jeho právo požadovat na kterémkoli z (bývalých) manželů splnění celého závazku.

Na opačné straně škály z hlediska variability se nachází fikce vypořádání, která se uplatní, jestliže není do tří let od zániku společného jmění manželů provedeno jeho vypořádání dohodou nebo není v téže době podán návrh na vypořádání soudním rozhodnutím. Ustanovení § 150 odst. 4 OZ totiž jednoznačně stanovuje, jaký osud postihuje jednotlivé majetkové hodnoty, a to v závislosti na tom, zda se jedná o věci movité či nemovité a kdo je užívá. Jednotlivé majetkové hodnoty pak mohou

pouze připadnout do výlučného vlastnictví jednoho z bývalých manželů, nebo do rovnoměrného podílového spoluvlastnictví obou bývalých manželů. Jiné varianty se nepřipouští.

Konečně kdesi **uprostřed stojí varianta vypořádání společného jmění manželů soudním rozhodnutím**. Na jedné straně totiž soud může zohlednit nejrůznější okolnosti každého případu a neprovádí pouhou aplikaci jednoduchého algoritmu (jako je tomu u fikce vypořádání), nicméně **nemůže či by zásadně neměl realizovat některé způsoby vypořádání, které připadají do úvahy u vypořádání dohodou**.

Rozhodovací praxe ohledně způsobů vypořádání SJM soudem

Z dosavadní rozhodovací praxe Nejvyšší soudu ČR zejména vyplývá, že v rámci soudního vypořádání společného jmění manželů **nelze** (na rozdíl od v mnohém podobného vypořádání podílového spoluvlastnictví) **nařídít prodej společného majetku (nemovitostí) a rozdělení jeho výtěžku mezi bývalé manžele**.

V rozsudku ve věci spis. zn. 22 Cdo 1399/2004 ze dne 20. října 2004 Nejvyšší soud ČR tento závěr opřel o teoreticko-právní výklad ohledně rozdílných aspektů vypořádání společného jmění manželů (jakožto spoluvlastnictví bezpodílového) a podílového spoluvlastnictví. Správně rozlišil, že pokud soud rozhoduje podle § 142 odst. 1 OZ o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k věci, pak **teprve právní mocí rozsudku dochází současně k zániku tohoto vztahu a jeho vypořádání**. Nařídí-li tedy soud při zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitosti jejich vypořádání prodejem a k prodeji (vypořádání) nedojde, pak spoluvlastnictví dále trvá. **Společné jmění manželů však zaniká již se zánikem manželství**, a je-li podán návrh na jeho vypořádání soudem podle § 150 odst. 3 OZ, soud tak vypořádává již zaniklý spoluvlastnický vztah. Toto ustanovení je kogentní povahy a ze zákona tak vyplývá **povinnost soudu takový vztah vypořádat**. Dle Nejvyššího soudu ČR přitom není možné, aby soud vypořádal společné jmění tak, že nařídí **prodej nemovitostí, u něhož nelze vyloučit, že nebude realizován**, tedy že nemovitosti nebudou prodány a nebude výtěžek, který by bylo lze mezi účastníky rozdělit. **Tak by k jejich vypořádání soudem nedošlo a takový stav zákon nepředpokládá**. Pro úplnost dovolací soud uvedl, že nelze uvažovat ani o tom, že by nemovitosti, pokud by se je nepodařilo prodat, přešly do podílového spoluvlastnictví účastníků podle § 150 odst. 4 OZ, neboť uvedená domněnka se vztahuje jen na případy, kdy k vypořádání společného jmění manželů nedošlo dohodou ani rozhodnutím soudu.

Další omezení, byť nikoli takto kategorické, spočívá v tom, že v rámci vypořádání společného jmění manželů **by soud zásadně neměl společný majetek přikazovat do podílového spoluvlastnictví**. Tento závěr vyplývá již z rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ve věci spis. zn. 4 Co 313/69 ze dne 22. srpna 1969, publikovaného ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod. č. 76/1970 a následně opakovaně zmiňovaného v recentní judikatuře Nejvyššího soudu ČR (např. rozsudek ve věci spis. zn. 22 Cdo 629/2000 ze dne 17. května 2011 či usnesení ve věci spis. zn. 22 Cdo 1342/2005 ze dne 28. února 2006).

S ohledem na výše uvedené lze tedy shrnout, že **v rámci vypořádání společného jmění manželů soudním rozhodnutím nemůže být nařízen prodej majetku a rozdělení jeho výtěžku bývalým manželům a až na výjimky by též neměl být společný majetek přikazován do podílového spoluvlastnictví**, jakkoli si lze obě tyto varianty v rámci vypořádání dohodou představit. Tato omezení možných způsobů soudního vypořádání společného jmění manželů oproti vypořádání dohodou jsou však pochopitelná a s citovanými právními závěry se lze plně ztotožnit. Zejména pak při zohlednění praktické stránky věci. Je totiž nutné pamatovat, že k návrhu na vypořádání společného jmění manželů zásadně dochází za situace, kdy bývalí manželé nejsou schopni dosáhnout dohody a předpokládá se mezi nimi existence určitých sporů. **Jakékoli „polovičaté“ řešení, které je by jejich majetkové vztahy nevyřešilo definitivně, je pak pochopitelně nežádoucí**. Právě

nařízením (nejistého) prodeje či příkázáním majetku do podílového spoluvlastnictví by se sice mohlo společné jmění manželů formálně vypořádat, faktické problémy by však s vysokou pravděpodobností přetrvaly, a naopak by mohly dále eskalovat. Na druhé straně však nelze bývalým manželům bránit, aby takovýto způsob vypořádání dobrovolně zvolili v rámci mimosoudního řešení věci.

JUDr. Jakub Celerýn,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgánem inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)